

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**Ο ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΥΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ**

Τηλ : 210.6411528

Fax : 210.6411523

Αθήνα, 7 Ιουλίου 2010

Αριθ. Πρωτ. 2799 /Εγκ. 4

ΠΡΟΣ: Τους Εισαγγελείς Εφετών της χώρας

ΘΕΜΑ : Παροχή οδηγιών στους κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών για την εφαρμογή του άρθρου 282 παρ. 3 Κ.Π.Δ. (προσωρινή κράτηση)

Με αφορμή την τροποποίηση της παραγράφου 3 του άρθρου 282 του Κ.Π.Δ. με το άρθρο 24 του Ν. 3811/2009 (ΦΕΚ Α' /18.12.2009), και ορισμένα σχόλια που περιέχονται σε παλαιότερα αλλά και πρόσφατα δημοσιεύματα του ημερήσιου τύπου, κρίνουμε σκόπιμο να σας απευθύνουμε κατά το άρθρο 24 παρ. 4 και 5α του Ν. 1756/1988, τις ακόλουθες οδηγίες, για την ορθή εφαρμογή της σχετικής διάταξης :

Από τη διάταξη του άρθρου 282 παρ. 3 του Κ.Π.Δ., όπως διαμορφώθηκε μετά την κατά τα ανωτέρω τροποποίησή της, προκύπτει ότι :

Α) Προκειμένου περί κακουρηγημάτων που τιμωρούνται με ποινή κάθειρξης το ανώτατο όριο της οποίας είναι κάτω των είκοσι ετών (ενδεικτικά στην κατηγορία αυτή υπάγονται τα κακουρήματα που προβλέπονται στα άρθρα 140, 146 παρ. 1, 187 παρ. 1, 187Α παρ. 4, 7, 202 παρ. 3, 216 παρ. 3, 218 παρ. 1, 239 περ. β, 256 περ. γ, 258 περ. γ, 282 παρ.1, 283 παρ 1, 284 παρ. 1, 303, 304 παρ. 2 περ. β, 304 α, 306

παρ. 2 περ. α, 310 παρ. 3, 311 εδαφ. α, 323Α παρ. 1, 2, 323 Β περ. α, 324 παρ. 2, 338 παρ.1, 339 παρ. 1 περ. β, 348Α παρ 4, 349 παρ. 1, 351 παρ.1, 2, 351Α παρ.1β, 374, 375 παρ. 2, 386 παρ.3, 386Α), μπορεί να διαταχθεί η προσωρινή κράτηση του κατηγορουμένου, εφόσον προκύπτουν σε βάρος του σοβαρές ενδείξεις ενοχής και κρίνεται αιτιολογημένα ότι οι περιοριστικοί όροι δεν επαρκούν για την επίτευξη του σκοπού του άρθρου 296 του Κ.Π.Δ., συντρέχει δε μία από τις κατωτέρω εναλλακτικά προβλεπόμενες προϋποθέσεις, ήτοι:ο κατηγορούμενος α) δεν έχει γνωστή διαμονή στη χώρα. β) έχει κάνει προπαρασκευαστικές ενέργειες για να διευκολύνει τη φυγή του, γ)υπήρξε φυγόποινος ή φυγόδικος στο παρελθόν ή κρίθηκε ένοχος για απόδραση κρατουμένου ή παραβίαση περιορισμών διαμονής, εφόσον από την συνδρομή των ανωτέρω στοιχείων προκύπτει σκοπός φυγής του, δ) κρίνεται αιτιολογημένα ότι αν αφεθεί ελεύθερος, είναι πολύ πιθανό, όπως προκύπτει από προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες του για ομοειδείς αξιόποινες πράξεις, να διαπράξει και άλλα εγκλήματα.

Β) προκειμένου περί κακουργημάτων κατά των οποίων απειλείται ποινή ισόβιας κάθειρξης ή κάθειρξης της οποίας το ανώτατο όριο φθάνει μέχρι τα 20 έτη (ενδεικτικά στην κατηγορία αυτή υπάγονται τα κακουργήματα που προβλέπονται στα άρθρα 134, 135, 137Α, 137Β, 138, 139, 140 εδαφ. β, 143, 144 παρ.1, 3, 146 παρ. 2, 148 παρ.2, 150, 151, 157 παρ.1, 187 Α παρ.1 περ. I, II, παρ.5, 207α, 208 παρ. 1α, 242 παρ. 3, 264 περ. β και γ, 268 περ. β και γ, 270, 272 παρ. 1, 273 περ. γ, 275 περ.

β, 277 περ. β και γ, 279, 290 παρ. 1 περ. β, 291 παρ.1 περ. β και γ, 299 παρ.1 και 2, 304 παρ. 1, 306 παρ. 2 περ. β, 311 εδαφ. β, 322, 323 παρ.1, 324 παρ.3 εδαφ. α, 336 παρ. 1 και 2, 339 παρ.1 περ. α, 340, 345 παρ.1, 349 παρ. 2, 351 παρ. 4, 5, 351Α παρ. 1α, 380 παρ. 1, 385 παρ.1 περ. α και αρκετά άλλα, ιδιαίτερα στη νομοθεσία περί ναρκωτικών), μπορεί να διαταχθεί η προσωρινή κράτηση (του κατηγορουμένου), εφόσον συντρέχουν οι αυτές ως άνω υπό στοιχ. Α, προϋποθέσεις, επιπροσθέτως δε και αν, με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πράξης του, κρίνεται αιτιολογημένα ότι αν αφεθεί ελεύθερος, είναι πολύ πιθανό να διαπράξει και άλλα εγκλήματα. Ας σημειωθεί ότι στην κατηγορία των κακουργημάτων κατά των οποίων απειλείται ποινή ισόβιας κάθειρξης ή κάθειρξης με ανώτατο όριο τα είκοσι έτη υπάγονται και πράξεις που συνίστανται σε απόπειρα ή απλή συνέργεια σε τέτοια κακουργήματα, έστω και αν, κατ' αρχήν, τιμωρούνται με ποινή ελαττωμένη κατά το μέτρο του άρθρου 83 ΠΚ. Διότι η εν αποπείρα πράξη, όπως και η πράξη του συμμετόχου δεν αποτελούν αυτοτελή εγκλήματα, αλλά μορφές εμφανίσεως του εγκλήματος (Ολ. ΑΠ 18/2001) και κρίνονται με βάση το τετελεσμένο έγκλημα και την άδικη κύρια πράξη αντιστοίχως.

Από την σύγκριση της διατάξεως του άρθρου 282 παρ.3 του Κ.Π.Δ., όπως ίσχυε πριν από το Ν. 3811/2009 και όπως ισχύει μετά από αυτόν, προκύπτουν τα ακόλουθα:

1) Δεν ρυθμίζεται πλέον κατά τρόπο ομοιόμορφο το ζήτημα της προσωρινής κράτησης για όλα ανεξαιρέτως τα κακουργήματα, αλλά οι

προϋποθέσεις επιβολής της διαφοροποιούνται ανάλογα με το ύψος της απειλούμενης ποινής.

2) Στα κακουργήματα για τα οποία απειλείται ποινή κάθειρξης κατώτερη των είκοσι ετών ο κίνδυνος «υποτροπής» (πιθανότητα διάπραξης άλλων εγκλημάτων) ως προϋπόθεση προσωρινής κράτησης περιορίζεται δραστικά και τυποποιείται σε μεγάλο βαθμό, αφού πλέον ο κίνδυνος αυτός πρέπει να προκύπτει από προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες του κατηγορουμένου και μάλιστα μόνο για ομοειδείς αξιόποινες πράξεις.

3) Στα βαρύτερα κακουργήματα (τα τιμωρούμενα με ισόβια κάθειρξη ή κάθειρξη της οποίας το ανώτατο όριο φθάνει μέχρι τα είκοσι έτη) προβλέπεται ως επιπλέον *causa arresti* ο κίνδυνος υποτροπής (πιθανότητα διάπραξης και άλλων εγκλημάτων) που θεμελιώνεται σε «συγκεκριμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά» της πράξεως, ενώ δεν μπορούν πλέον να αξιολογηθούν προς θεμελίωση του ίδιου κινδύνου «περιστατικά της προηγούμενης ζωής» του κατηγορουμένου, όπως υπό το προηγούμενο του Ν. 3811/2009 καθεστώς.

4) Ο σκοπός φυγής του κατηγορουμένου ως *causa arresti* δεν τεκμαίρεται από την επαλήθευση περιστάσεων, όπως η μη ύπαρξη γνωστής διαμονής στη χώρα ή οι προπαρασκευαστικές ενέργειες διευκόλυνσεως της φυγής του κατηγορουμένου κλπ., αλλ' απαιτείται επιπλέον η κρίση ότι από την συνδρομή των εν λόγω στοιχείων προκύπτει σκοπός φυγής.

5) Με το νέο νόμο τονίζεται η προτεραιότητα που δίδεται στους περιοριστικούς όρους, αφού ορίζεται ότι η δυνατότητα επιβολής προσωρινής κράτησης εξετάζεται μόνο εάν κριθεί αιτιολογημένα ότι οι όροι αυτοί δεν επαρκούν.

6) Τέλος, η προβλεπόμενη από την προϊσχύουσα διάταξη δυνατότητα προσωρινής κράτησης σε εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις, και για το πλημμέλημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια κατά συρροή, υπό τις αυτές προϋποθέσεις όπως και επί κακουργημάτων, διατηρήθηκε και με το νέο νόμο για το ίδιο πλημμέλημα, εφόσον όμως κρίνεται αιτιολογημένα ότι δεν επαρκούν οι περιοριστικοί όροι και ότι προκύπτει σκοπός φυγής του κατηγορούμενου, με βάση τα κριτήρια που διατυπώνονται στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 282.

Με την κατά τα ανωτέρω αντικατάσταση της παραγράφου 3 του άρθρου 282 του Κ.Π.Δ. περιορίστηκαν δραστικά οι αόριστες έννοιες της προηγούμενης διάταξης, εξειδικεύτηκαν οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να διαταχθεί προσωρινή κράτηση, και επεκτάθηκε η υποχρέωση για αξιολόγηση των σχετικών δικαιοδοτικών κρίσεων, έτσι ώστε να περιορισθεί το φαινόμενο της καταχρηστικής εφαρμογής του μέτρου με την, αντί αιτιολογίας, αυτούσια παράθεση στα σχετικά έγγραφα των προβλέψεων του νόμου, πρακτική η οποία είχε υποστεί την έντονη κριτική της θεωρίας,

Ανεξάρτητα από τις όποιες στρεβλώσεις και υπερβολές του παρελθόντος κατά την εφαρμογή της υπόψη διάταξης, η νομοθετική μεταβολή που μεσολάβησε δεν πρέπει να οδηγήσει τους εφαρμοστές του

νόμου σε εσφαλμένα συμπεράσματα για τον σκοπό του νόμου και να καταλήξει στην αχρήστευση ενός μέτρου δικονομικού καταναγκασμού, το οποίο, υπό αρκετά ελαστικότερες προϋποθέσεις, έχει υιοθετηθεί στις νομοθεσίες όλων των χωρών της Ευρώπης. Με δεδομένη την καθημερινά διαπιστούμενη ποσοτική και ποιοτική μετεξέλιξη της εγκληματικότητας, ο εφαρμοστής του νόμου επιβάλλεται να ελέγξει με νηφαλιότητα την συνδρομή ή μη των προϋποθέσεων επιβολής του μέτρου αυτού, κινούμενος πάντοτε εντός των πλαισίων του νόμου, εξαντλώντας όμως όσα περιθώρια και ευχέρειες του παρέχει αυτός.

Επισημαίνεται ειδικότερα ότι δεν πρέπει να παραβλέπεται όσον αφορά τις περιπτώσεις των βαρύτερων κακουργημάτων (ανθρωποκτονίες, εμπορία ναρκωτικών, ένοπλες ληστείες, βιασμοί κ.λ.π.) που είναι και τα συνήθως τελούμενα και επί των οποίων υπάρχει μια απολύτως κατανοητή δυσανεξία της κοινής γνώμης, απαλείφθηκε μεν με τη νέα διάταξη η μια από τις δύο περιπτώσεις που δικαιολογούσε την προσωρινή κράτηση του κατηγορούμενου γι' αυτές προς αποτροπή τελέσεως νέων αξιοποιήσιμων πράξεων, δηλαδή η κρίση περί πιθανότητας διαπράξεως άλλων εγκλημάτων με βάση περιστατικά της προηγούμενης ζωής του κατηγορουμένου, παρέμεινε όμως αναλλοίωτη η δεύτερη, ήτοι η κρίση με την οποία θεμελιώνεται η ίδια πιθανότητα στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πράξης, με την οποία επιδιώκεται ο ίδιος σκοπός. Η τελευταία αυτή κρίση είναι κρίση πιθανότητας που ενέχει στοιχεία αοριστίας και αφήνει αρκετά περιθώρια για την επιβολή του μέτρου, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.

Περαιτέρω, όσον αφορά την έννοια της «γνωστής διαμονής στη χώρα» θα θέλαμε να επισημαίνουμε τα ακόλουθα :

Ο νόμος χρησιμοποιεί τον όρο προκειμένου να προσδιορίσει ένα (σταθερό) κριτήριο για τη διάγνωση ή μη συνδρομής κινδύνου φυγής του κατηγορουμένου ως λόγου επιβολής της προσωρινής κρατήσεως. Ratio, της προβλέψεως είναι η εξασφάλιση της παρουσίας του κατηγορουμένου στην ποινική διαδικασία. Προς τον σκοπό αυτό η διαμονή πρέπει αφενός να είναι γνωστή στις αρχές, για να είναι δυνατός ο εντοπισμός του κατηγορουμένου, και αφετέρου να εμφανίζει κάποιου βαθμού σταθερότητα, ώστε να εξασφαλίζεται η παρουσία του καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας. Διότι η σταθερότητα της κατοικίας συνιστά βασικό στοιχείο της διαβιώσεως του προσώπου σε ορισμένο τόπο υπό συνθήκες φυσιολογικές, και, συνακολούθως, αποτελεί αποτρεπτικό λόγο φυγής του. Η έλλειψη διαμονής α) γνωστή στις ανακριτικές αρχές και β) αρκούντως σταθερής, συνιστά περίσταση στην οποία, εφόσον προκύπτει από τη συνδρομή της και σκοπός φυγής, μπορεί να στηριχθεί η επιβολή του μέτρου της προσωρινής κρατήσεως. Η συνδρομή ή μη του χαρακτηριστικού της σταθερότητας μπορεί να συναχθεί από περιστάσεις όπως η ύπαρξη μισθωτηρίου εγγράφου κατοικίας, η άσκηση εκ μέρους του κατηγορουμένου επαγγελματικής δραστηριότητας στον συγκεκριμένο τόπο κλπ. Είναι αυτονόητο ότι οι ανακριτικές αρχές οφείλουν να ελέγχουν με τη δέουσα προσοχή τη συνδρομή των ανωτέρω στοιχείων της έννοιας της «γνωστής διαμονής στη χώρα», προβαίνοντας σε έρευνα της βασιμότητας όχι μόνο

της σχετικής δηλώσεως του κατηγορουμένου, αλλά και της σχετικής βεβαιώσεως της αρμόδιας αρχής.

Οι κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών, προς τους οποίους απευθύνεται η παρούσα, παρακαλούνται να δώσουν τις δέουσες οδηγίες στους προανακριτικούς υπαλλήλους της περιφέρειάς τους, έτσι ώστε, κατά τον σχηματισμό από αυτούς των δικογραφιών στις περιπτώσεις της αυτεπάγγελτης κατά το άρθρο 243 παρ. 2 Κ.Π.Δ. αστυνομικής προανάκρισης, να φροντίζουν για τη συλλογή στοιχείων για τη γνωστή ή μη διαμονή των κατηγορουμένων, όπως η έννοια αυτών αναλύεται ανωτέρω, τα στοιχεία δε αυτά να τα καταχωρούν στις αναφορές με τις οποίες υποβάλλουν τις σχετικές δικογραφίες.

Οι κ. κ. Εισαγγελείς Εφετών, προς τους οποίους κοινοποιείται η παρούσα, παρακαλούνται όπως, στα πλαίσια της ασκούμενης από αυτούς ανώτατης διεύθυνσης της ανάκρισης κατά το άρθρο 35 του Κ.Π.Δ., παρακολουθούν την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 282 του Κ.Π.Δ., όπως αυτή έχει διαμορφωθεί, και σε περίπτωση διαπίστωσης δυσλειτουργιών και αρρυθμιών μας γνωρίσουν σχετικά.

Ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου

Ιωάννης Τέντες

ΕΓ/